

kommen individ i detta land skulle vara okunnig om, att en del af dess befolkning icke tillhör den genom Finska språket sammanhållna folkfamiljen. Men man kan dock hoppas, att historien icke just i morgon skall taga slut – ens för Finlands befolkning. Författaren tillägger: »Den Finska nationen har icke gjort sin bildning sjelf. Det må vara en olycka, men det är ett faktum.» Nu hafva fakta i historien det goda med sig, att de icke såsom i naturen evinnerligen äro enahanda. Hvad som icke skett, har derföre fritt utrymme att ske. Och det är just ett sådant nytt skeende, som verksamheten för en Finsk nationel bildning bragt i dagen. Den sträfvar verkligen dertill, att Finska nationen må göra sin bildning sjelf – att befolkningens fördelning i en Svensk bildad klass och en Finsk obildad må upphöra. Man skulle af vissa Författarens yttranden tro, att han icke anser en sådan omsvängning i de historiska fakta omöjlig eller ens förkastlig, utan att han blott tycker, att den sker med alltför stor hastighet. Men man tages snart ur sin villfarelse, då han längre fram talar om de sträfvanden, som skola grundläggas »ett upplyst folkmedvetande, hvori de nationela – af naturen gifna – differenserna såsom obetydligheter skola försvinna.» Detta skall således allt ske ett folks fördel och lycka, den mäktiga häfstängen för dess litterära och sociala förkofran – den språkliga enheten förutan. Författaren är således icke någon polyglottnationist. Han lärer blott, att ett upplyst folkmedvetande kan och skall finnas gemensamt för en polyglott-befolkning, samt att nationaliteten är en småsak, en obetydlighet. Vi hafva således här att göra med en ny reform i vetenskapen. Vi öfverlemna den åt historiens pröfning.

Likväl yrkas förunderligt nog icke, att Finska nationalitetens vänner skola utan vidare erkänna, att all deras diktan och traktan gäller en obetydlighet. Men: »allt hvad man kan önska, är för Finskan full frihet att utveckla sig och göra sig gällande, för Svenskan och Svenskfinnarne rättighet att tillsvidare ännu få lefva i fred.»

Hvari Finskan skall *göra sig gällande*, kan af Förf:s ord icke utrönas, om man icke får antaga, att han anser det för en obetydlighet, om Finskan gör sig gällande som språk för undervisningen, lagskipningen, administrationen, litteraturen.

Men då komma ju icke Svenskfinnarne, att *få lefva i fred* – om de nemligen vilja fortfarande lära, administrera m. m. på Svenska. Det är verkligen svårt att förstå, huru de två önskingarne i sådant fall skola förenas.

Att eljest ingen stört eller störer Svensk-Finnarnes fred, behöfver icke bevisas. Författaren torde bland den ungdom, till hvilken han talat, hafva nogsamt erfarit det, att Finskans vänner icke äro några fredsstörare. Vi öfverlemna åt hans afgörande, huruvida den tadlade entusiasmen kan hafva någon del deri – om det är troligt, att unga män, som entusiasmera sig för sitt folks »fördel och lycka», deraf kunna röna något helsosamt inflytande för sin sedliga hållning. En såbeskaffad mani torde åtminstone icke förtjena dårhuset.

J. V. S.

37 JULBÖCKER.

Litteraturblad n:o 11, november 1859

På Hr Lillja's i Åbo förlag hafva utkommit några skrifter, hvilkas anmälände vi anse för en skyldighet mot den om Finska litteraturen

förtjenta förläggaren, så mycket mer som sjelfva skrifterna väl förtjena att blifva kända och spridda.

Maapapin Wakefeldista Elämä. Valet af denna skrift för öfversättning till Finskan är mer än nog rättfärdigadt af dess snart ett sekel gamla välförtjenta rykte. Hvem har icke i sin ungdom med rördt deltagande följt den ädla, oföränderligt förtröstansfulla och godhjertrade *Landtprestens af Wakefield* och hans familjs öden? På alla bildade språk finnes berättelsen om dem öfversatt; och få skrifter torde hafva åtnjutit en mera ostörd popularitet än den.

10 Oliver Goldsmith, död 1774, är i litteraturen känd icke blott som romanförfattare och dramatiker, utan äfven som historiker. Åtminstone hans »Rom's historia» är äfven öfversatt till Svenskan. Men intet af hans arbeten har gifvit honom en mera utbredd ryktbarhet, än den anspråkslösa »Landtpresten».

Äfven den bästa läsning är dock underkastad ett visst mode. Den stora massan af läsare begär omvexling. Det ligger i sakens natur, att det dugliga nya, emedan det är befruktadt af en ny tids insigter och åsigter, skall i popularitet ega företräde framför det dugliga gamla. Till och med i tider sådana som den närvarande verkligen är, då den 20 litterära produktionen, såsom stadd i en öfvergångsperiod, framstår oredig och formlös, och då dess alster öfverhufvud äro vida underlägsna dem, en föregående tid frambragt, är det naturligt nog, att hvar och en intresseras af sjelfva denna sin samtids i litteraturen framstående sträfvan, att komma till en fast verldsåsig och till en konstnärlig form för dess uttalande. Men en sådan öfvergångslitteratur måste också utgöra blott en öfvergångsläsning. För den stora mängden blir denna läsning ett tanklöst slukande, en fyllnad för stundens tomhet. Endast det ringare antalet har insigt och smak nog att fylla, hvad som i den brister, med att återvända till den förflutna tidens mästarstycken.

30 Ett sådant är i sjelfva verket *The Vicar*, Goldsmith's landtprest. Romanen är öfverhufvud en diktart, som genom sin större obundenhet lemnar tidstendenserna stort utrymme på den konstnärliga idealiseringens bekostnad. Få äro derföre de romaner, som någon längre tid förmått bibehålla sig ens såsom läsning för den sköna litteraturens sanna vänner. Att landtpresten i Wakefield är en af dessa få, torde böra tillskrifvas dess beskaffenhet, att i främsta rummet vara en karakterskildring, icke blott en berättelse om några mer eller mindre intressanta äfventyr, att denna skildring gäller förnämligast en enda person, landtpresten sjelf, och slutligen, att den skildrade karakteren är så sann 40 och rent mensklig, emedan så sannt och skönt idealiserad. Sjelfva händelserna utgöra en genom senare repetitioner helt vanlig blifven romanväfnad, och det intresse de väcka fäster sig mera vid landtprestens barn, än vid honom sjelf. Men i totalintrycket af skildringen framstår dock hans bild, såsom det hufvudsakliga minne läsaren har af hela berättelsen, en bild, hvilken aldrig mera från fantasins tafla utplånas. Denna verkan är så mycket förunderligare, som landtpresten sjelf är hela historiens berättare, romanen från början till slut är hans ord. Der kan således icke blifva ens fråga om moderna romanskrifvares misslyckade sätt att karakterisera, genom att beskrifva personens yttre 50 och inre i den minsta detalj. Landtpresten karakteriserar sig sjelf i sina enkla och anspråkslösa ord och i sina föga framstående handlingar. Handlingarna äro visserligen så litet positiva som möjligt. Den hederliga D:r Primrose är mindre skapad att göra sitt öde, än att bära det. Det är häri han är en man, som hvarken i verkligheten eller i idealets verd haft sin like.

Fallet torde dock vara, att den förträffliga boken bland nutidens Svenska läsare är jemförelsevis litet känd. Här i Finland erbjuder nu denna Finska öfversättning det bästa tillfälle att göra dess bekantskap – eller att förnya den, på samma gång som ingen angenämare läsning kan väljas af dem, hvilka önska göra sig förtrogna med det Finska skriftspråket. Vi tillägga för de mödrar, hvilka hafva omsorg om, hvad deras döttrar läsa, att i boken väl förekommer en förförelsehistoria, men att den är framställd så, som man kan vänta, att en oföränderligt kärleksfull och förlåtande far talar om sin dotters olycka. Ty till en olycka göres den genom en falsk vigsel – falsk enligt förförarens afsigt – ehuru onda makter i det godas tjenst spela sitt spel med den onda afsigten. 10

Öfversättningen hade kanske här och der fordrat noggrannare omsorg. Ställen påträffas, der meningen är osäker, andra, der mera valda uttryck kunnat begagnas. Men ledig är den och rask, äfven deruti egande en stor förtjenst, att den mera än vanligt närmar sig samtalspråket. Purister skola kanske också anmärka mot begagnandet af fremmande ord. För en börjande litteratur är detta utan tvifvel bättre än det ofta misslyckade bildandet af nya s. k. äkta Finska, hvarigenom äfven i bästa fall en skrift göres oförståndlig utan särskildt språkstudium. Med en sådan nybildning borde de små skribenterna vara högst sparsamma. Ty det är endast de stora gifvet att rikta språket med ord, som bära en för framtiden gällande pregel. 20

Nuoret Poismuuttajat är en liten för de större bland de små ämnad berättelse, hvilken på några sidor kan ge dem en föreställning om kolonistlifvet i Nordamerikanska vestern. Samma lilla berättelse har af samma förläggare utgifvits på Svenska med titel *De unga utvandrarena*, i en mycket vackrare men föga dyrare yttre drägt. 30

Miten kopeekka kasvoi tuhanneksi Ruplaksi.

Från det land, dit de unga utvandrarena begåfv sig, föreskrifver sig den lärdom, som i denna skrift meddelas läsaren. Ny är den såtillvida, att för konststyckets genomförande här icke fordras några uppoffringar eller ens någon sparsamhet. Hvad som begäres är uppoffring af en enda kopek – och sedan omsorg om dess afkastning. Eljest får den, som gjort denna uppoffring, lefva på sina inkomster bäst han vill, men icke röra vid afkastningen af den välsignelserika kopeken. Den, som nu vill utan all sparsamhet komma sig från en kopek till tusen rubel, behöfver blott läsa den lilla boken och sätta i verket, hvad han ur den lärer. Vi kunna med så mycket större upprigtighet rekommendera lärdomen åt andra, som den i detta blads affärer är direkt oanvändbar, och vi blott kunna hoppas, att den skall komma detsamma till godo, sedan nie af tie läsare lärt och praktiserat den ända till det föresatta målet. 40

Ehuru icke hänförlig till jullitteraturen, har dock jemte den i boklådorna visat sig andra häftet af *Bilder ur folklifvet. Nyländska folkegenomligheter*. H:fors 1859.

Första häftet af dessa bilder vittnade om en författare med intresse för ämnet, en observationsförmåga och en liflighet i skildringen, som lofvade godt för framtiden, om författaren kunde förmå sig att aflägga ett visst alltför ystert sjelfsväld i innehållet och en i ögonen fallande vårdslöshet i stil och språk. Också hade det varit önskligt, att han med studium af några föregångare i dylika skildringar gått till fortsättning- 50

en. Det skulle nemligen gifvit skildringen ett förhöjdt värde, om den omfattat icke blott folkseden, utan äfven landet, naturen och historien. Denna sistnämnda fordran måste det dock stå i författarens val att uppfylla eller icke, allteftersom föremålet för densamma låg inom gränserna för hans håg och insigt. Stilen och språket deremot står till viss grad inom hvarje författares makt. Studium och omvårdnad kunna i afseende å dem föra långt. Tyvärr röjes i närvarande häfte icke minsta spår deraf, att författaren skulle bemödat sig om en mera värdad form. Till och med framställningen är delvis sämre än i första häftet, och språket fullt af fel. Förf. har dessutom begått det misstaget, att fylla två tredjedelar af boken med en berättelse, affattad i folkspråket eller en härmning deraf. Hvar och en begriper lätt, att en hel bok af sådan rotväliska måste blifva en oläsen bok, äfven om förtjensten i anläggningen vore större, än i frågavarande temligen prosaiska historia.

Skalder hafva skrivit i folkspråket. Men det har varit snillrika lyriska skapelser, hvilkas värde väl icke af denna språkform ökats, men hvilka den såsom undantag kunnat meddela ett med innehållet öfverensstämmande naivt behag. Ingen har fallit på den tanken, att meddela ens folksången i nutidens folkspråk.

Det alltför sjelfväldiga i första häftet har berömligen i detta bortfallit. Endast företalet är så groft – att det måste skrämra häftet ur hvarje bildad qvinnas hand.

Vi beklaga högligen, att vi med bästa vilja icke kunnat uppmuntra författaren till fortsättning – om han icke sjelf finner behovet af en genom studier mera odlad smak, en strängare sjelfkritik och mera omvårdnad om stil och språk.

J. V. S.

30

38 PAPPERSLYKTANS REDAKTÖR

Litteraturblad n:o 11, november 1859

Papperslyktans Redaktör få vi meddela, att vi icke anse den, som med smädelser anfallit nästans heder, hafva återtagit dem, då han säger:

»Några af dessa skarpa och kanske kränkande ord äro foster af öfvervilning. Men de flesta, jag tillstår det uppriktigt, har den lugna öfverläggningen nedskrifvit på pappret.» (Papperslyktan N:o 52.)

Ty han lemnar det derigenom sina läsare öppet att tro, att just de ärekränkande tillmälena äro de med lugn öfverläggning nedskrifna.

Vi fordra dessutom icke ursäkter. Icke ens ett ärligare återtagande gagnar någon annan än Hr S. sjelf.

Hvad vi fordra är *bevis* – *bevis*. Det måtte väl icke vara Hr S. svårt att åtminstone anföra några exempel på, huru vi försett våra origtiga föreställningar om andras ord »till yttermera visso med citations-tecken», sålunda bevisande, hvarföre han talat om vår bekanta brist på sinceritet, vår kända advokatyr, våra förvrängningar, omarbetningar m. m. Endast, för att förnya denna fordran, nedskrifva vi dessa ord. Att vi föröfrigt framdeles någonsin eller i något ämne skulle byta ord med Papperslyktan – denna af Hr S. yttrade förmodan hörer till den bekanta naivetens område.

Enskilda förbindelser hafva äfven för undertecknad sitt stora värde. Jag bevisar min personliga aktning för Hr S. genom att icke bemöta hans tillmälen med en förlåtelse eller med föraktets tystnad, såsom jag bemött hans konsorters. Icke förbittring utan pligt dikterar min